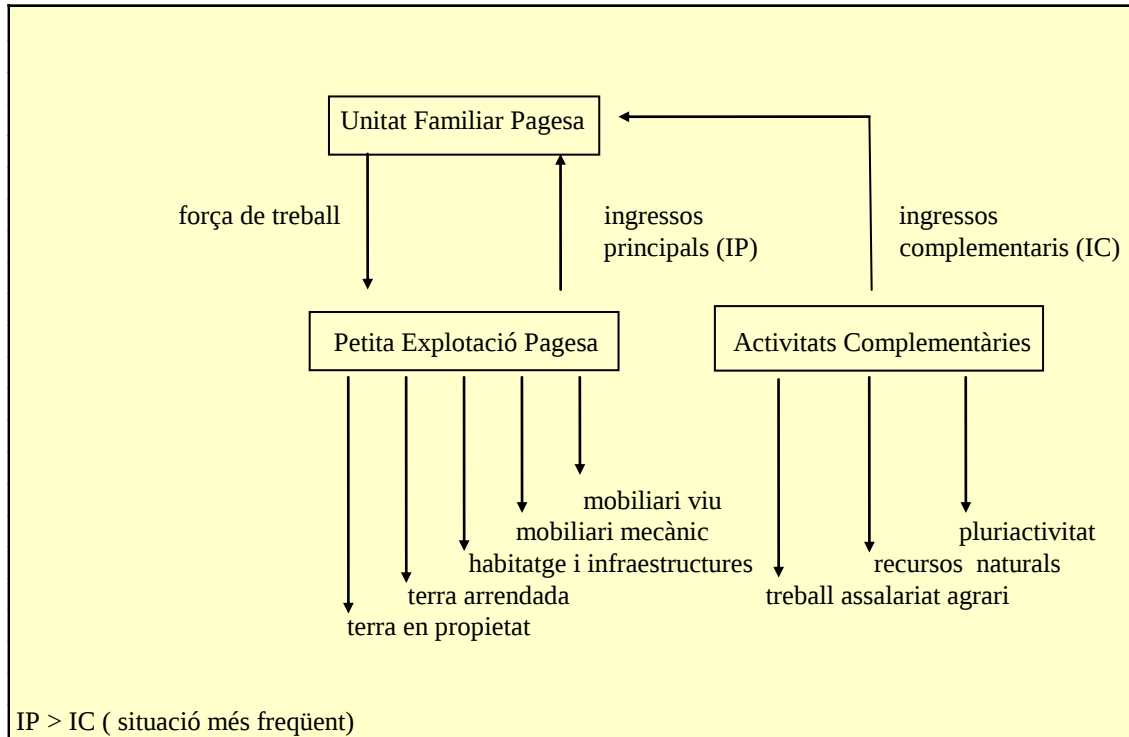

Pràctica 2

Propietat i explotació.

La *propietat* ve definida per la capacitat de disposar d'un bé de manera lliure, podent vendre, arrendar, empenyorar i deixar en herència.

En el cas de l'emfiteusi, l'emfiteuta disposa de la propietat útil (tema 3), sovint a perpetuïtat, seria un tipus especial de propietat.

L'*explotació* seria una unitat tècnica-productiva. És a dir, les terres poden ser pròpies o arrendades, però es treballa amb la mateixa força de treball, i els mateixos mitjans de producció. És una unitat productiva.

Quan la terra pròpia ($\subset$ l'emfiteusi) és insuficient per garantir la reproducció de la UFP, cal ser arrendatari d'altres terres. Si aquesta explotació pagesa no té uns ingressos principals (IP) suficients, cal que obtingui ingressos complementaris (IC).

Com a tendència, els IP han de ser superiors als IC perquè es mantingui la família amb la petita explotació. En cas contrari poc a poc anirà desapareixent la petita explotació (procés de proletarització). Vegeu tema 4 i pdf "Endeutament".

En la taula 2 adjunta s'observa com els propietaris que tenen de 0 a 5 jornals a Lleida creixen en % del total entre 1716 i 1844. I baixen els jornals per propietari. Es necessitaven uns 10 jornals per tirar endavant la família. Com vivien? Sent arrendataris i/o obtenint ingressos de les activitats complementàries.

Table 2. Land ownership in Lleida. Owners of 0 to 5 *jornals* [1 *jornal* $\equiv$ 0.44 Ha]

	1716	1785	1808	1825	1834	1840	1844
% of owners	46	61	63	67	68	70	68
% of land	15	23	23	26	26	27	26
<i>Jornals</i> per owner	3.2	2.6	2.5	2.3	2.3	2.3	2.3
Index 1716 $\equiv$ 100	100.0	83.3	77.6	72.9	72.9	71.6	73.5
Index 1808 $\equiv$ 100			100.0	93.9	93.9	92.3	94.7

Source: Vicedo-Rius, E. (1982), "Propietat, accés a la terra i distribució dels ingressos a la LLeida del segle XVIII", *Recerques. Història. Economia. Cultura*, 12, 57-90; Moreno, M. (1991), *La pagesia lleidatana, 1808-1840*, degree thesis. Estudi General de Lleida: Casals. O. (1999). "Canvi econòmic i social en el nas de l'Antic Règim a l'Estat Liberal: Lleida en la primera meitat del segle XIX", *Espai/Temps*, 38. Spain, Lleida: Universitat de Lleida.

Pluriactivitat: activitats que fan els membres de la UFP fora del sector agrari, els ingressos de les quals serveixen per a la reproducció de la UFP.

RAMON GARRABOU, JORDI PLANAS, ENRIC SAGUER Y ENRIC VICEDO

Propiedad de la tierra y desigualdad social en el mundo rural catalán de mediados del siglo XIX.

Historia Agraria, 63, Agosto 2014 , pp. 115-150.

http://www.historiaagraria.com/FILE/articulos/HA63_garrabou_et_al.pdf [Article]

http://www.historiaagraria.com/FILE/articulos_adjuntos/HA67_erratas.pdf [Annex]

CUADRO 16

**Distribución de los vecinos propietarios
según el múltiplo del salario masculino anual (W_{m})**

Supuesto A. Ingreso máximo

Multiplicador del W_{m}	Castellar	Palau	Sentmenat	Belcaire	Freixenet	Les Oluges	Maldà
< 1	64,9%	71,9%	37,0%	42,9%	47,5%	42,9%	34,7%
1-2,9	29,2%	15,6%	44,5%	27,6%	47,5%	27,6%	28,0%
3-9,9	4,7%	6,3%	14,7%	28,6%	3,3%	28,6%	16,7%
≥ 10	1,3%	6,3%	3,8%	1,0%	1,6%	1,0%	20,7%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Supuesto B. Ingreso mínimo

Multiplicador del W_{m}	Castellar	Palau	Sentmenat	Belcaire	Freixenet	Les Oluges	Maldà
< 1	85,3%	82,8%	61,6%	93,1%	78,7%	56,2%	50,7%
1-2,9	11,6%	7,8%	28,9%	6,9%	19,7%	35,2%	22,0%
3-9,9	2,5%	7,8%	8,5%	0,0%	1,6%	8,6%	18,7%
≥ 10	0,6%	1,6%	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%	8,7%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
N	319	128	211	58	61	105	150

Fuente: amillaramientos indicados en la nota 2. Elaboración propia.

En aquest treball es presenta una nova metodologia per analitzar la propietat de la terra en el món rural.

La història comparada és fonamental en l'anàlisi històrica. Normalment, com veureu a la pàgina següent, es considera que segons el cultiu i la qualitat de la terra es necessiten més o menys jornals o hectàrees per aconseguir la reproducció de la UFP. Però és bastant una aproximació.

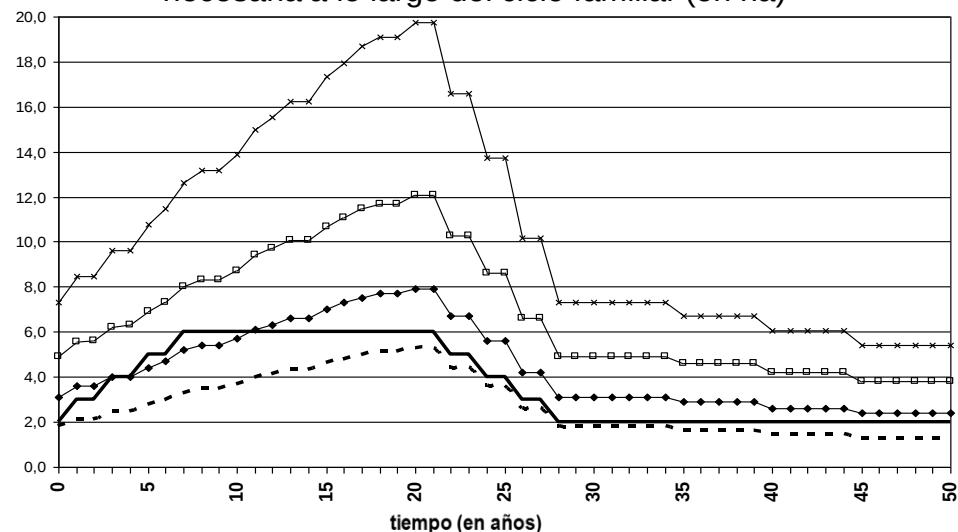
La nova metodologia consisteix en calcular quin és l'ingrés net de cadascun dels propietaris d'un poble i veure quantes vegades multiplica el salari anual d'un jornal·ler agrari.

És molt laboriós perquè s'ha d'avaluar l'ingrés i la despesa de cadascuna de les parcel·les d'un propietari, segons el cultiu i la qualitat.

Es dóna l'enllaç del treball per si voleu veure més quadres i les explicacions.

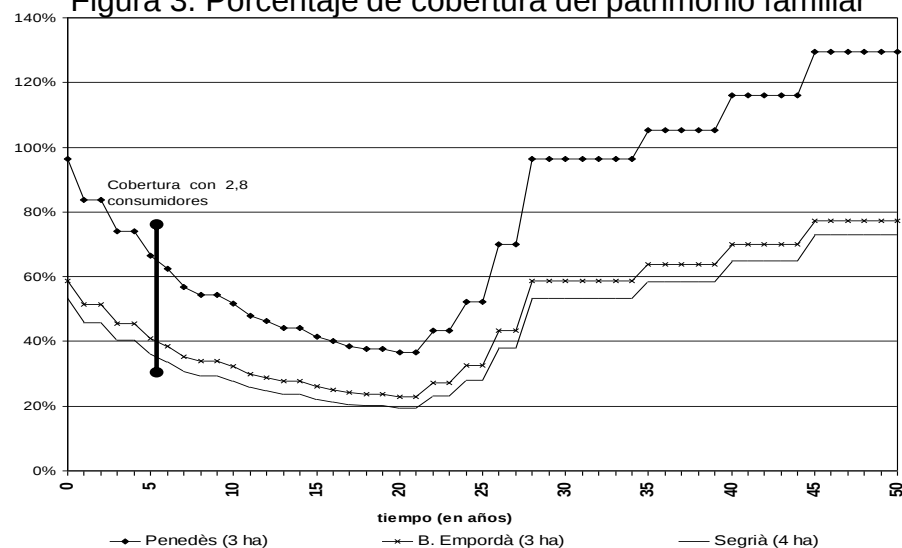

Figura 2. Extensión de tierra en propiedad potencialmente necesaria a lo largo del ciclo familiar (en ha)

—♦— Penedès (ha) —□— B. Empordà (ha) —×— Segrià (ha)
 - - - consumidores equivalentes — nº miembros UFP

Figura 3. Porcentaje de cobertura del patrimonio familiar

Per Txaiànov (**lectura del dossier**)

- * Economia pagesa com a mode de producció (al marge del feudalisme i el capitalisme).
- * Diferenciació demogràfica no social. Els dèficits i superàvits de l'economia pagesa es compensen.
- * Mida de les explotacions segons cicle familiar. Tal i com una parella comença a tenir fills, amplia la mida de l'explotació. Quan, finalment, resta sola la parella inicial ja que els fills s'han instal·lat pel seu compte, es redueix la mida de l'explotació.

Si fos certa aquesta teoria, a Catalunya, a mitjans s. XIX (figura 2) , es necessitaria el nombre d'hectàrees expressat segons l'agricultura de les zones considerades. El temps comença a comptar a l'any 0 quan es crea la nova família (matrimoni).

La realitat (figura 3) és que les famílies no tenen accés a la terra que necessitarien, la qual cosa fa que la cobertura de la producció de l'explotació no arriba a cobrir les necessitats d'una família hipotètica equivalent a 2,8 consumidors (dos adults i dos menors).

Hilton (**lectura del dossier**) defineix la pagesia com a classe explotada dins el Règim Senyorial i critica el plantejament de Txaiànov.

J. Colomé, E. Saguer i E. Vicedo, 2002

“Las condiciones de reproducción económica de las unidades familiares campesinas en Cataluña a mediados del siglo XIX. Una propuesta metodológica”,
 a Martínez Carrión, J.M. (2002, editor): *El nivel de vida en la España rural, siglos XVIII-XX*, pp. 321-356. Alicante, Universidad.

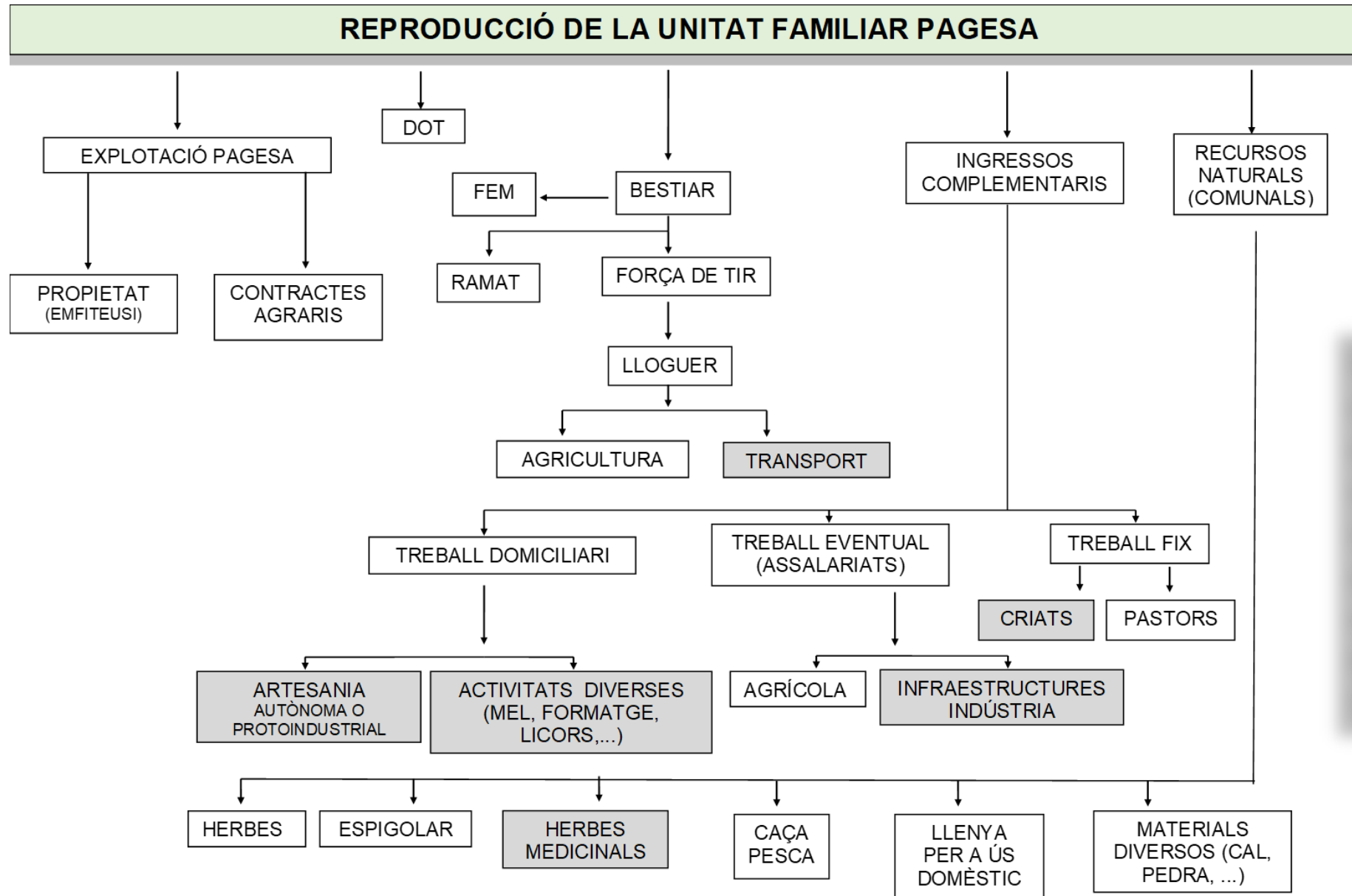
HILTON, R. H. (1978): “El campesinado como clase”, a *Estudis d'Història Agrària*, 1, pp. 27-37. Barcelona.

Hilton → camperolat com a classe, pel lloc que ocupa en la producció de béns materials → aplicable a diverses èpoques, però no a tota la història. De tota manera, és convenient diferenciar èpoques.

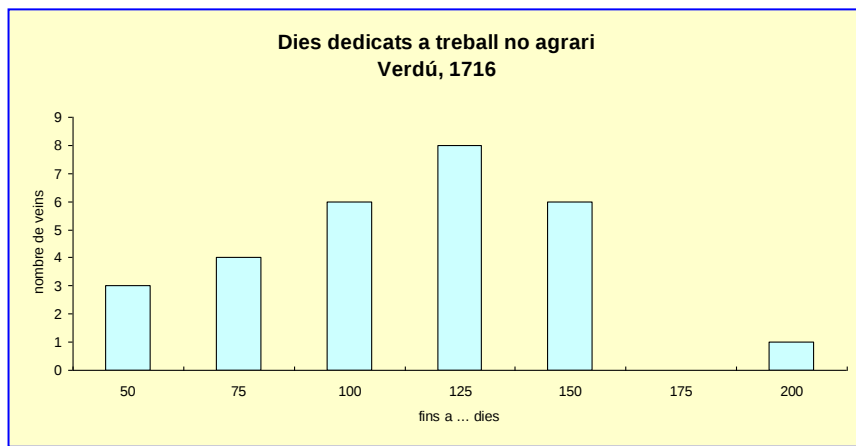
- 1) fins i tot quan no són propietaris absoluts gaudeixen dels mitjans de producció.
- 2) unitat familiar de producció.
- 3) pobles o petits llocs. Propietat comuna i drets col·lectius.
- 4) treballadors auxiliars (jornalers agrícoles, artesans, paletes) → formen part de les pròpies files del camperolat.
- 5) sustenten a classes i institucions, com els senyors, l'església, l'estat, les ciutats,...

Crítica a Txaiànov: semblava oferir una “teoria econòmica general de totes les societats pageses”, la qual cosa no explica segons Hilton les realitats històriques.

- o la variabilitat de les dimensions de l'explotació pagesa es devia a la canviat mida de la família més que als seus èxits o fracassos en el mercat. Fa referència a Rússia. Diferenciació demogràfica i no social.
- o equilibri entre satisfacció de les necessitats de la família pagesa i la mida de les fatigues del treball → no s'avaluen els costos del treball familiar.
- o economia familiar defineix una formació social similar a esclavitud, feudalisme,...

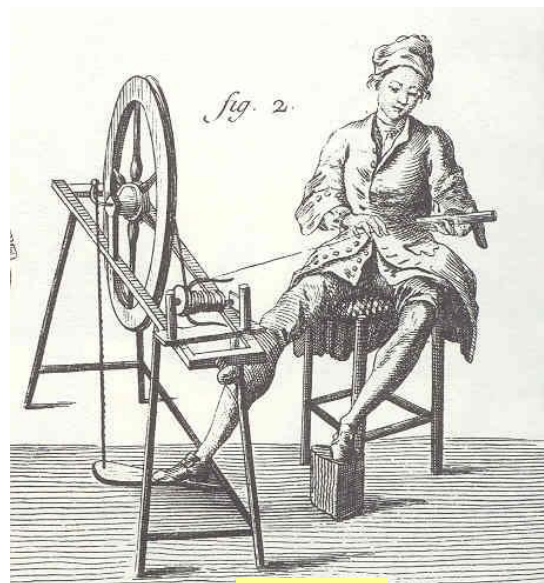
Pluriactivitat: activitats que fan els membres de la UFP fora del sector agrari, els ingressos de les quals serveixen per a la reproducció de la UFP. Marcades en gris en l'esquema.

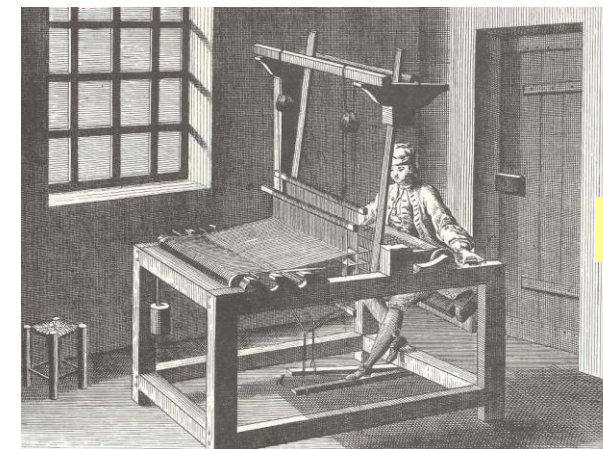
Els canterers de Verdú

Producció de
carbó vegetal

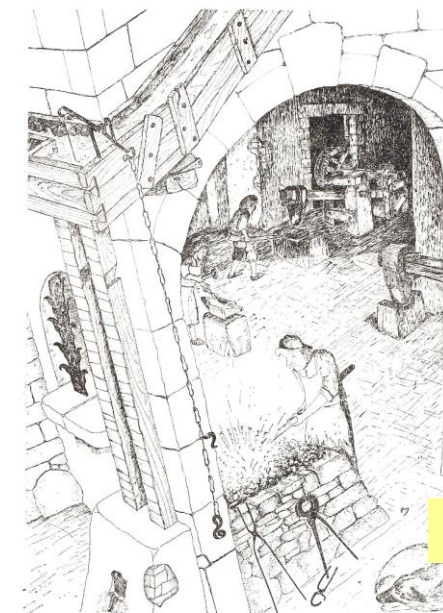
Filosa

Teler manual

Treball a la fàbrica

Farga catalana

Fig. 15. Disposició relativa dels elements dintre de la farga: forn i martinets (M. Alonso i P. Molera; rev. «Investigación y Ciencia»).

